Проців О.Р. аспірант кафедри
управління проектами ЛРІДУ НАДУ
при Президентові України

Нарис з історії мисливських афер

На написання даної статті мене наштовхнула популярна програма «Аферисти». Де тільки людина не зустрічається з шахраями? Виявляється, існує мільйон способів збагатити власну кишеню та пошити в дурні наївних обивателів. Не виняток тут – навіть така, здавалось би, незначна галузь економіки, як мисливство.

З організацією мисливських господарств для планомірного добування певної кількості мисливських тварин застосовується видача відповідних дозвільних документів. Відповідно до статті 17 Закону України «Про мисливське господарства та полювання» добування мисливських тварин, віднесених до державного мисливського фонду, здійснюється за ліцензією або відстрільною карткою. Ліцензії використовують для полювання в основному на копитних тварин, а відстрільної картки – на пернату та хутрову дичину.[1]

Ліцензії в централізованому порядку друкуються із водяними знаками та голограмою і передаються територіальним органам виконавчої влади у галузі лісового та мисливського господарства, а в подальшому – користувачам

[1] Закон України про мисливське господарство та полювання. // Мисливськогосподарське законодавство України: Посібник для практичних занять для студентів спеціальності «Мисливське господарство», «Лісове господарство». – Львів: «Сполом», 2005. – с.75

мисливських угідь строго до затверджених Міністерством охорони навколишнього природного середовища лімітів добування. Відстрільні картки, на відміну від ліцензій, виготовляються самими ж користувачами мисливських угідь і ними ж реалізовуються мисливцям відповідно до пропускної здатності мисливських угідь, затвердженої у територіальних органах виконавчої влади з питань екології та лісового і мисливського господарства.

Проте нічого ідеального у природі, чи то у законі не існує, а у державному регулюванні виготовлення та реалізації відстрільних карток – і подавно. І тут є де розвернутися бувалим аферистам. Недосконалістю і неврегульованістю даного питання скористалась у Криму організація, яка не мала законних підстав видавати відстрільні картки, та на протязі 2007-2008 років нагріла собі на них руки, чим завдала державі збитків на суму 2,4 мільйона гривень. Міжрайонною прокуратурою порушено кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ч.3 ст.365 (перевищення влади або службових повноважень) КК України.[2] Мисливські шахраї завдали державі лише у цьому одному випадку збитків на суму, що перевищує збитки, завдані всіма браконьєрами у незалежній Україні у 50 разів. Всередньому по Україні за рік у період між 1996-2007 р.р. відшкодовувалось близько 50 тис. грн. на рік збитків, завданих браконьєрами, про що свідчить таблиця № 1

Табл. № 1

Боротьба з порушниками правил полювання в Україні на протязі 1996-2007р.р. [3]

Рік	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Складено протоколів про порушення правил полювання (одиниць)	5614	4671	6276	6221	7434	6809	6912	7274	7824	9391	9504	10550
В тому числі до адміністративної відповідальності (осіб)	4806	4170	5385	5391	6572	5647	5302	6578	7330	7499	8669	9843
До кримінальної	106	79	111	139	95	96	63	61	32	14	3	-

[2] У Криму затримали посадовців мисливського товариства, які незаконно видавали відстрілочні картки [електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.k-z.com.ua/5843

[3] В. Нижник Боролись, боролись и… сдались [електронний ресурс].– Режим доступу:

http://www.hunt-fish.com.ua/article.htm?sch=ok&ident=498fb5d7e8f5e0a

відповідальності (осіб)												
Отримано штрафів (тис.грн.)	52,2	104,9	181,6	176,4	201,6	150,7	140	175,7	251,5	328,2	389,5	527,6
Відшкодовано збитків (тис. грн.)	60	65,3	58,2	71,6	48,8	39	41,8	33,2	35,6	57,0	43,9	50,7

Відзначився і Сімферопольський район, в якому виявились факти неналежного використання бланків відстрільних карток при перевірці ведення мисливського господарства контролюючими органами. Мисливські ділки були покарані вилученням мисливських угідь з користування [4].

Щоб приструнити мисливських аферистів у Криму та викоренити незаконну видачу відстрільних карток на право полювання пернатої та хутрової дичини, органи влади у Криму швидко відреагували. Так, постановою Верховної Ради Автономної Республіки Крим «Про порядок реєстрації та використання бланків відстрілочних карток на території автономної республіки Крим» від 26 травня 2010 року № 1762-5/10 затверджується механізм використання відстрільних карток, введення єдиних типових зразків бланків та порядок їх реєстрації, чим, як вказується у постанові, запобігається організація та проведення на території республіки масових незаконних полювань особами, які не мають на це право. Тепер реєстрація всіх бланків відстрільних карток повинна здійснюватись у Республіканському комітеті лісового та мисливського господарства Автономної Республіки Крим. Більше того, розроблено три види відстрільних карток разових, сезонних та для полювання іноземців. Бланки, які не зареєстровані в Республіканському комітеті лісового та мисливського господарства вважаються недійсними, а реєстрація бланків дійсна лише на протязі одного мисливського сезону, не використані бланки повертаються у комітет після закінченні сезону полювання [5]. На думку депутата Верховної Ради Криму та Голови Комітету по земельних ресурсах

---

[4] У Симферопольского клуба охотников забрали охотугодья [електронний ресурс].– Режим доступу: http://news.rambler.ru/13616683/

[5] Порядок регистрации и использования бланков отстрелочных карточек на территории Автономной Республики Крым [електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/krym/show/rb1762002-10#n33

Автономної Республіки Крим О. Русецького, відсутність належного законодавчого забезпечення про реєстрацію відстрільних карток дає змогу кожному користувачу мисливських угідь виготовляти відстрільні картки за власним зразком та організовувати на протязі п'ятьох років масові незаконні полювання на території Криму навіть тим організаціям, які не мають у користуванні мисливських угідь[6]. Неодноразово Республіканський Комітет лісових ресурсів звертався до Держкомлісгоспу з вимогою врегулювання видачі відстрільних карток і тим самим припинення незаконного полювання, але віз і нині там.

Крім того, виявляється, що апеляцію до Держкомлісгоспу України є недоречною. Адже відповідно до Указу Президента України від 23.04.2011 року № 500/2011 «Про Міністерство аграрної політики та продовольства» лише Мінагрополітики України є головним органом у системі центральних органів центральної влади з питань формування та забезпечення реалізації державної політики у галузі мисливського господарства[7]. Отже, тепер з мисливськими проблемами – до них. І саме у руках цього центрального органу виконавчої влади є законодавчо визначені важелі впливу на нечистих на руку ділків від мисливства.

Велику надію на покращення ситуації з прийняттям Верховною Радою Криму відповідної постанови має очільник відділу мисливського господарства Республіканського комітету АРК по лісовому та мисливському господарству Сергій Решетько. На його думку, боротись із нелегальною видачею відстрільних карток є дуже трудно, необхідно, щоб бланки відстрільних карток мали відповідний захист від підробок[8].

---

[6] Пояснююча записка до постанови Про порядок реєстрації та використання бланків відстрільних карток на території Автономної Республіки *[електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.rada.crimea.ua/act/9433*

[7] Указ Президента України від 23.04.2011 року № 500/2011 «Про Міністерство аграрної політики та продовольства» [електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/500/2011

[8] Правительство Крыма занялось решением вопроса порядка регистрации и использования бланков отстрелочных карточек [електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.ihunter.msk.ru/hishniye_ptici/1277.html

Що ж, південь завжди вабить аферистів. Можливо шахрайство з відстрільними картками – це чисто кримська проблема? Давайте подивимось, чи плодять браконьєрів, видаючи фіктивні відстрілочні, в інших кутках чи закутках нашої неозорої Батьківщини. Неврегульованість видачі відстрільних карток приводить до проблеми із охороною мисливських угідь. Відсутність єдиного взірця та велика кількість користувачів мисливських угідь, які самостійно продукують відстрілочні, не дає змоги контролюючим органам ефективно боротись із браконьєрством. Щоб виправити ситуацію, на Тернопільщині місцеве управління лісового та мисливського господарства зобов′язало наказом від 14.07.2008 року № 60 «Про проведення полювання на пернату дичину в мисливський сезон 2008/2009 років на території мисливських угідь Тернопільської області» всіх користувачів мисливських угідь представити у відділ мисливського господарства відстрільні картки єдиного зразка. Полювання слід проводити «з номера по номер відстрілочної по кожному окремому користувачу»[9].

Факти незаконної видачі відстрільних карток зафіксовані Львівською обласною екологічною інспекцією при перевірці Дрогобицької районної організації товариства мисливців та рибалок. За рішенням суду керівника Дрогобицької райорганізації УТМР визнано браконьєром, так як він реалізовував відстрільні картки, які не відповідали зразкам встановленими Всеукраїнською організацією УТМР[10]. А може й Ви, шановний читачу, стали, того не відаючи, браконьєром, купивши фальшиву відстрілочну картку. За фальшиву відстрілочну обійдетесь штрафом від 102 до 1020 грн. Але пам'ятайте, якщо Вас спіймають із фальшивими грошима у магазині, може бути і гірше.

---

[9] Наказ Тернопільського обласного управління лісового та мисливського господарства від 14.07.2008 року № 60 «Про проведення полювання на пернату дичину в мисливський сезон 2008/2009 років на території мисливських угідь Тернопільської області» [електронний ресурс].– Режим доступу:http://www.obljust.te.ua/?page=consult&consultid=508&sub

[10] Сайт державної екологічної інспекції Львівської області [електронний ресурс].– Режим доступу: http://dei.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=440&Itemid=94

Громадського розголосу набув і недостньо зрозумілий механізм видачі відстрільних карток головою Волинської організації УТМР: «Викликає величезний подив запроваджена ним (Віталієм Шибенюком, - *«ВН»*) практика особистого продажу відстрілочних карток. Це виглядає таким чином: сам виписав, сам взяв у мисливця гроші й поклав їх до свого сейфу. Виникає логічне питання: а де ж облік кількості виданих карток і фінансова звітність?»[11].

Контролювати питання із відстрільними картками ще складніше, ніж фальшування грошей. Там, хоча б один зразок і певний номінал. А з відстрільними – ні єдиного зразка, ще й відсутність механізму обліку. На думку багатолітнього працівника мисливського господарства В. Нижника відстрільна картка є «найбільш масовим документом, по якому ведеться полювання, проте … на даний час в Україні ніхто толком не може відповісти, скільки їх друкується, а як вони збираються у мисливців після сезону полювання говорити і не приходиться. Окремий «ексклюзив» − це відстрільні картки, які видаються на цілий сезон на декілька мисливських господарств»[12].

Проявляє стурбованість щодо цього ж питання і мисливець з 39 - річним стажем, колишній начальник мисливськовпорядної партії ВО «Укрдержліспроект», Олексій Чемерис: «… доходи господарств за реалізацію відстрілочних карток часто перевищують доходи, отримані за продаж ліцензій. Отже, виходить, що взявши відстрільну картку навіть на неіснуючого зайця, Ви – мисливець, а не взявши і нічого не вполювавши, Ви − браконьєр»[13].

Через неврегульованість обігу відстрільних карток страждають також мисливські господарства, які несуть відповідні матеріальні та фінансові

---

[11] Голові УТМР Волині хочуть висловити недовіру. [електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.volynnews.com/news/extreme/holovi_utmr_volyni_khochut_vyslovyty_nedoviru_foto/

[12] Навести порядок в учете добываемой дичи [електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.hunt-fish.com.ua/article.htm?ident=3b2dd50c33a75c3

[13] В Житомирской области не охотничье хозяйство, а позор ! *[електронний ресурс].– Режим доступу:* http://reporter.zhitomir.info/?&task=detail&news=387

затрати. Незаконна видача відстрільних карток завдала матеріальні та моральні збитки Калуській районній організації УТМР, коли керівництво підприємства ВАТ «Бабин-риба», не будучи користувачем мисливських угідь, реалізовувало мисливцям відстрільні картки на право добування пернатої дичину. Щоб відстояти свої законні права Калуська районна організація мисливців та рибалок змушена була звернутись у господарський суд, який захистив інтереси користувача мисливських угідь: «Відповідно до Постанови вищого господарського суду України від 15 березня № 18/148-9/241 встановлено, що ВАТ «Бабин-Риба» незаконно реалізувавало відстрільні картки у кількості 191 шт. на суму 1380 грн.»[14]. А причина цієї неприємно ситуації криється знову ж таки у відсутності відстрільної картки єдиного зразка, яка б випускалась централізовано. А так намалювати і реалізувати цю картку може будь – яка організація навіть та, що не має нічого спільного із веденням мисливського господарства. Необхідно, щоб мисливці ознайомились із затвердженим бланком відстрільної картки та не купували їх в організаціях, які не мають право їх реалізовувати. Більше того, фактично по даному випадку судом встановлено стодев′яносто один випадок браконьєрства, які стались не з вини мисливців, а через незаконно розтиражовані на ксероксі відстрільні картки. Як бачимо оленям, козулям та кабанам більше повезло ніж зайцям та качкам, так як дозвіл на їхній відстріл друкується у столиці на бланку із голограмою та водяними знаками.

Органи центральної влади з усіх сил намагаються впорядкувати надання адміністративних послуг в мисливській галузі. Зокрема, Президент України Віктор Янукович вважає, що налагодження системи по наданні адміністративних послуг буде лише сприяти розвитку бізнесу.[15] Більше того, Прем'єр-міністр України Микола Азаров закликав громадські організації

---

[14] Постанова вищого господарського суду України від 15 березня № 18/148-9/241[електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.arbitr.gov.ua/docs/28_1209639.html

[15]Глава держави: Влада продовжить удосконалювати систему надання адмінпослуг [електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.president.gov.ua/news/22984.html

«ретельно проаналізувати роботу уряду щодо надання адміністративних послуг»[16]. Видача відстрільної картки відповідно до Закону України «Про перелік документів дозвільного характеру» включена у «Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності». На практиці виконати дану вимогу неможливо, так як органи державної влади не можуть видавати документ, який вони не мають право виготовляти. Таким чином склалась правова колізія. І це вже, на нашу думку, питання до Мінагрополітики України: необхідно створити правове забезпечення виконання вимог Закону України «Про перелік документів дозвільного характеру».

Слід відмітити, що флорі більше повезло із обліком, ніж фауні. Як зазначив голова Держлісагентства Віктор Сівець, до кінця 2012 року 70% лісових підприємств перейдуть на електронний облік, а у 2013 році облік деревини буде переведено повністю на електронний. Обладнання для електронного обліку деревини коштує близько 30 млн.грн.[17] Звісно, враховуючи біологічні особливості, кожному зайцю чи качці електронного чіпа не вставиш, але все ж вони заслуговують, щоб принаймі на них полювали з нефальсифікованими відстрільними картками. Найоптимальніше, на наш погляд, вирішення ситуації вбачається в уніфікації відстрільних карткок, тобто, друкувати їх як ліцензії в єдиній друкарні і за єдиним взірцем. Так, наприклад, у 2010 році з державного бюджету ведення мисливського господарства було профінансоване на ≈ 18 млн. грн., а для друку відстрільних карток необхідно біля десяти тисяч гривень.

Проте перекрити дорогу махінаціям з відстрільними картками все ж можна. Зрозуміло, що лази для спритників знаходяться у нормативно-правовому забезпеченні виготовлення, видачі відстрільних карток на право добування пернатої та хутрової дичини, яка не відповідає вимогам як

---

[16] "Прем'єр-міністр Україна Микола Азаров закликав http://blogs.korrespondent.net/users/blog/ansokolov/a61778

[17] Наступного року лісогосподарства повністю перейдуть на електронний облік деревини [електронний ресурс].– Режим доступу: http://newsar.ukrinform.com/ukr/order/?id=1094457

політичних кроків, так і законодавчих вимог. Неврегульована процедура обігу відстрільних карток завдає збитків користувачам мисливських угідь, державному мисливському фонду, не сприяє достовірному обліку добутої дичини, сприяє тінізації доходів від ведення мисливського господарства. Слід зауважити, що окупність мисливського господарства в середньому по Україні становить лише 50%[18] і, безумовно врегулювання даного питання буде лише сприяти збільшенню доходів мисливських господарств, чим покращить матеріально-фінансове становище мисливського господарства. Збитковість мисливського господарства є гальмом у залученні коштів, без яких неможливий подальший розвиток галузі.

Проців О. Р. Нарис з історії мисливських афер. – Режим доступу: http://www.telekritika.ua/lesnoi_sector/2012-04-25/71542

[18] Мисливськогосподарське законодавство України: Посібник для практичних занять для студентів спеціальності «Мисливське господарство», «Лісове господарство». – Львів: «Сполом», 2005. – с.10